

הכתוב לחיים

• מאמרו השבועי של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א •

טבריה

גיוס

א.ל.ל.ל.

• צדיק - מה פעל •
טבריה של מעלה תשפ"ו

• לשכנו תדרשו - ובאת שמה •
מתכוננים לאלול - לאור הפרשה

הכתוב להיום

• מאמרו השבועי של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א •

לשכנו תדרשו - ובאת שמה

מתכוננים לאלול - לאור הפרשה וסערות התקופה

צדיק - מה פעל

טבריה של מעלה תשפ"ו

הימים ימי ביקורי הארץ, איש מקלו בידו לקיים את המצוה "התלויה" והחובה שהזמן גרמא של מסעיהם למוצאיהם. ובלבד שעל פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו.

שבת זו של טבריה העיר היתה, שראייתה טובה חומה רב דחלפי מימיה אפתחא דגיהנם (שבת לט). ואוירה לוהט באופן קיצוני. ויהי בדרך במלון החדש - הפלטרין שנעל, שופץ ונפתח מחדש (עיין סוטה יא.), ומלבד השנוי מעשה זכה גם לשנוי השם "קדמון" הבא להביע כי זו "יוקרה על המים".

וכדי להספיק ולקרות קריאת שמע בזמנה [שלא כדרך בני המלכים השוכנים במלון הקמים מיצועם רק כעבור ג' שעות] הומלץ לי בערב שבת קדש להתפלל עם אחד מהמניינים המתקיימים בבית המדרש "חניכי הישיבות" הסמוך ונראה [בפחות ממיל] למלון.

ואשכים בצפרא דשבתא ואטול שני מקלותי בידי ואשים פעמי לילך אחר עצה טובה זו.

אנכי בדרך נחני ה' וירט הדרך לנגדי, כשבעוד הרחוב שבו משוכנים בתי המלון היוקרתיים נושא [בקלון] את שמו של אחד מגדולי המסכילים והמומרים שבהם - אחד העם - הסימטה הקטנה היוורת לבית המדרש "חניכי הישיבות" קוראת בשמו של מרן האבי עזרי - רח' הרב שך.

תולדות ימי למדונו שכחו וגבורתו של האי גאון - ראש ישיבתנו פוניבז' המעטירה - עומדות לו גם לאחר מותו לדחוק ולהרקיב שם רשעים, ופוקי חזי מה עלה בגורלו של רחוב הרצל הבני-הברקי שמתחילתו שקק חיים מתחנת המוניות לירושלים שפעלה בו יומם ולילה בלא הפוגות, ואט אט החל "הספוח" הזוחל מבית המדרש "איצקוביץ" שנסק אל על, והפיח רוח תפלות של ביתי בית תפלה יקרא לכל, והמשכו בשאר בתי המדרשות שפתוחים היו לסרטיא ופלטאי המפולשת לרבים -

ארזים וארון האלקים יושב בתוך היריעה. ואמנם דוד מנעו ה' יתברך מפני שדמים שפך ארצה ולפיכך נתאחר הבנין עד מלך שלמה בנו.

ואילו היו ישראל חפצים בדבר ונתעוררו בו מתחילה היה נעשה הבית בימי אחד מהשופטים או בימי שאול, או גם בימי דוד כי אם שבטי ישראל היו מתעוררים בדבר לא

מחמת כן גוברת ועולה מדורת התמיה על הסתר פניו של מקום מעמו וצאן מרעיתו שלמרות שקבלו תעניות וצום על נפשם ויזעקו אל ה' בצר להם אינו מושיעם והרי הם כצועקים ואינם נענים. ובת קול יוצאת מבית דינו של מעלה וטענתה בפיה: דרישה - אולי יש כאן, אך פרישה - אין כאן, ותלך לדרוש - אולי יש כאן, אך לא את ה', למרבה הצער

היה הוא הבונה אלא ישראל היו הבונים.

אך מאחר והעם לא השגיחו בדבר, ודוד הוא המשגיח והמתעורר והוא המבין הכל - הוא היה בונה והוא איש משפט ומחזיק במדת הדין ולא הוכשר בבית הרחמים על כן נתאחר הבנין כל ימי דוד בפשיעת ישראל ועל כן היה הקצף עליהם. (רמב"ן בקרח שם)

וזו כוונת הבורא ית' באומרו (שמואל ב' - 1-2) לדוד על ידי נתן הנביא כי לא ישבתי בבית למיום אשר העליתי את בני ישראל ממצרים ועד היום הזה ואהי מתהלך באל ובמשכן.

משה המואיל לפרט לבני הדור האמור לעבור לארץ חמדה טובה ורחבה את החקים והמשפטים שעליהם לשמור ולעשות בארץ שנתן ה' לרשתה, ואת הזכות הגדולה שתהא להם בהעמידם ובכוננם את בית הבחירה - המקום אשר בו ה' אלקיכם מכל שבטיהם לשום את שמו שם. (דברים יב ה)

וכאן מבאר הרעיא מהימנא את מטרת המקום:

ולשכנו תדרשו ובאת שמה - והבאתם שמה.

והמצוה העשרים היא שצונו לבנות בית עבודה בו יהי' ההקרבה והבערת האש תמיד ואליה יהי' ההליכה והעליה לרגל והקבוצ בכל שנה. (ספר המצוות - מנין העשין)

וספר עבודה פותח במצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקורבנות וחוגגים אליו שלש פעמים בשנה... ואין שם בית לדורי דורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה.

אך רבנו משה [בן נחמן] שופך אור על החובה הנוספת הכלולה והמוטלת על כלל ישראל. שחובת השבטים להתעורר ולדרוש את ה' ולבנות בית לשמו. ומאחר והיה הארון הולך מאהל אל אהל כגר בארץ ולא התעוררו השבטים. (קרח טו כא ברמב"ן)

לשכנו תדרשו - שתוכלו לו מארץ מרחקים ותשאלו אנה דרך בית ה' ותאמרו איש אל רעהו לכו ונעלה אל ה' אל בית אלקי יעקב (השוה למאמר הגויים בישעיה ב') וכלשון הנביא ירמיה (ג' ה) ציון ישאלו דרך הנה פניהם. (דברים יב ה-ברמב"ן)

ובזה מראה פנים למה שנסתר מעיני רש"י (שמואל ב' כד א) על הכתוב ויוסף אל ה' לחרות בישראל - ולא ידעתי על מה.

ואני אומר בדרך סברא שהיה עונש על ישראל בהתאחר בנין בית הבחירה שהיה הארון הולך מאהל אל אהל כגר בארץ ואין השבטים מתעוררים לדרוש את ה' עד שנתעורר דוד לדבר מימים ולזמן ארוך כנאמר ויהי כי ישב המלך דוד בביתו וה' הניחו לו מסביב מכל מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא: אנכי כי יושב בבית

והכל באו לחסות תחת שמו הקדוש של רח' הרב ש"ך. בבחינת אישתי שמא - אישתי דינא.

אך מי פלל ומי מלל כי האיש הגדול בענקים בסימטה התלולה והמדרון הקרוי על שמו שנקבע על ידי עיריית טבריה היא רקת - למפגש עם הרחוב היוקרתי [תרתי משמע] החקוק לדראון עולם בשמו של הפוקר והכופר "אחד העם". מה תדמיוני ואשוה תאמר הקדושה לעומת רוח הטומאה, והאם אין בזאת משום חורש בשור וחמור יחידיו.

ואחרי שובי נחמתי. כי מעת החל הצבור הקדוש לגדוש את ההיכל הענק והבית נמלא מכבוד ה' של אברכים בני עליה שכל רואיהם יעידון כי זרע ברך ה' המה, והקוראים זה אל זה באימה ועונים ביראה קדוש וברוך כבוד ה' השוכן במקום זה שאין זה כי אם בית אלקים חיים ומלך עולם, אי של קדושה עילאית של בני תורה המוקדשים בנשמה יתירה שבתית

חזקו ויאמץ לבכם

בהבטחת מלכו

של עולם:

ואנכי - לא אשכחך

כי חוקקים אנו על

כפיו ויוציא וירחיק

מעמנו את מהרסינו

ומחריבינו, מלכים יהיו

אומנינו אפים ארץ

ישתחוו לנו וילחכו

עפר רגלינו, וכולנו וכל

יושבי ארץ יכירו וידעו

כי קוי ה' לא יבושו

והוא יריב את אויבינו

ויושיע את בנינו

ומובדלים ופרושים מהאווירה החילונית והמונכרת שמבחוץ, ותמימה הנביא בהפטרה השבועית (ישעיה מט כא) ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה... ואלה מי גדל הן אני נשארתי לבדי, אלה איפה הם.

ותהי עלי רוח ה' ואפליג אחור לחדש חשון תשס"ב עת הוזמנתי לקיים חובת הספד באשכבתיה דרבינו ראש הישיבה שנפרד מעמנו באהבה במעלי דשבתא, בישיבת "זכרון מאיר" שבראשות אחי וראש - הגר"י פרץ שליט"א בן למרא

ובכל אשר התהלכתי בכל בני ישראל, הדבר דברתי אל אחד משופטי ישראל אשר צויתי לרעות את עמי לאמר למה לא בניתם לי בית ארזים - הנה יאשים הכתוב כי השכינה מתהלכת בכל ישראל מאהל אל אהל וממשכן אל משכן ולא היה אחד משופטי ישראל הרועים אותם בדבר. ולפיכך גם ה' רחק מעמהם ולא דבר לאחד מכולם לבנות הבית.

ורק עתה כשנתעורר דוד בדבר והיטיב כי היה עם לבבו נצטווה עתה לבנותו על ידי שלמה בנו שיהיה איש שלום. (רמב"ן)

וכן אתה מוצא במזמורם של בני קרח שנכספה וגם כלתה נפשם לחצרות ה' מתוך שידעו ליקר את ידידות משכנתיו (תהילים פד) והיה טוב להם יום בחצרות ה' - מאלף, ובחרו להסתופף בבית אלקים - מדור באהלי רשע.

הנה זאת היא המדה הנחמדת אשר אליה זכו החסידים הראשונים קדושי עליון וכל זה מתוקף התשוקה שהיו משתוקקים לו יתברך, והוא ענין האהבה שיהיה האדם חושק ומתאוה ממש אל קרבתו יתברך וינדף אחר קדושתו כאשר ירדף איש אחר דבר הנחמד ממנו חמדה עזה עד שתהיה לו הזכרת שמו יתברך ודבר בתהלותיו והעסק בדברי תורתו ואלקותו יתברך - שעשוע וענג ממש. (מסילת ישרים - פרק י"ט)

ואף לאחר שמפני חטאינו גלינו מארצנו ואין אנחנו יכולים להראות לפניו בבית שנקרא שמו עליו, גלה לנו ר' יוחנן שחייבים אנו לדורשה ולהשתוקק אליה וככל האפשר לעשות זכר למקדש שעל כן התקין שיהא לולב נטל במדינה שבעה זכר למקדש ואסמכתיה מקרא דירמיה (ז) כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה - מכלל דבעי דרישה.

הא קמן שהנוטל לולב ומיניו בימי המועד וסומך על הנוקטים שבמצוה מדברי סופרים אין צריך כונה ומברך אקב"ו על נטילת לולב בידעו את תשובת הגמ' (סוכה מז.) היכן וצונו מלא תסור או משאל אביך ויגדך, חייב לידע ולכוון כי דורש הוא את זכרה של ירושלים החריבה שבה היה לולב נטל במקדש כל שבעה ועמו שמחו לפני ה' מן התורה. וראינו לרבותינו שהדרו להופיע במקום שלא נסתלקה ממנו שכינה וליטול לולב כדי לדרוש את ציון - שלפי הרמב"ם בפרושו נכללת בחובת המקדש שהנטילה בו היא כל שבעה מן התורה וכחדושו של הבכורי יעקב.

מכלל דבעי דרישה!

ב.

"ותלך לדרוש את ה'" (בראשית כה כב) - ולא מצאתי דרישה אצל ה' רק להתפלל. (רמב"ן) כי יבא אלי העם לדרש אלקים (שמות יח טו) אמר משה לחותנו צריכים הם שיעמדו אלי

זמן גדול מן היום... כי יבא אלי העם לדרוש אלקים להתפלל על חוליהם ולהודיעם מה ידבר להם כי זה יקרא דרישת אלקים וכן יעשו עם הנביאים כנאמר: לפנים בישראל כה אמר האיש בלכתו לדרוש אלקים - לכו ונלכה עד הרואה. וכן ודרשת את ה' מאותו לאמור האחיה מחולי זה שיתפלל עליו ויודיענו אם נשמעה תפילתו. (רמב"ן)

והודה לו חותנו ואמר היה אתה בעבורם עומד נגד האלהים להתפלל אליו כטעם יום צעקתי בלילה נגדך, והבאת אתה את הדברים שיבקשו אל האלקים. (שם יט)

ופתיחת דרשתו בעשתי עשר חדש באחד לחדש תמה משה היאך ישא לבדו - טרחכם (דברים א י) ומשאכם - כנגד לדרוש אלקים שהוא ענין תפלה שמתפלל עליהם והוא מלשון ונשאת תפלה. (רמב"ן)

וזהו היעוד המנובא על ידי בן אמוץ () והביאותים אל הר קדשי - כי בתי בית תפלה יקרא לכל העמים.

ומכאן מקורן של הנשים הצובאות פתח אהל מועד (שמות לח ח) שתרגם האונקלוס נשיא דאתין לצלאה בתרע משכנא זימנא. שהרי משעה שלקח משה את האהל ונטהו חוץ למחנה והרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד - בית ועד למבקשי תורה - ובכל בואו אל האהל היה יורד עמוד הענן ודבר עם משה מכאן היו הנשים המבקשות לדרוש את ה' ולהתפלל לפניו יוצאות אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה כי במקום שכינה שם תהא דרישת האלקים שהיא תפילה - לצלאה.

דרישה למשה [בן נחמן] - משמעותה תפילה למשה.

ג.

ומצינו שלא כל דרישה - ואפילו תהא יום יומית - רצויה לפניו שכך צונו ישעיה (פרק נח - הפטרת שחרית של יום הכפורים) להגיד לתלמידיו חכמים הקרובים אל ה' וקריי"ם "עמו" אך מאידך לרום מעלתם שגגת תלמודם עולה ודון - ולהרים קולו כשופר ולשטוח פשעיהם בפניהם.

ואותי - יום יום ידרשון. הם מראים עצמם כצדיקים ובכל יום ידרשו אותי בבואם להתפלל לפני.

ודעת דרכי יחפצון - חפצים ושואלים הוראות לחכמים כמי שברצונם לידע הדרך ילכו בה ישאלוני משפטי צדק, קרבת אלקים יחפצון - ובת"י שאלין מן קדמי דין וקשוט כאילו לאתקרבא לדחלתא דה'.

ומחמת כן גוברת ועולה מדורת התמיהה על הסתר פניו של מקום מעמו וצאן מרעיתו שלמרות שקבלו תעניות וצום על נפשם ויזעקו אל ה' בצר להם אינו מושיעם והרי הם

כצועקים ואינם נענים.

ובת קול יוצאת מבית דינו של מעלה וטענתה בפיה: דרישה - אולי יש כאן, אך פרישה - אין כאן, ותלך לדרוש - אולי יש כאן, אך לא את ה', למרבה הצער.

הלזה תקרא צום ויום רצון לה'.

ופורש הנביא לפנינו כשמלה את הדרך העולה בית ה' ואת התנאים המינימליים הנדרשים והנצרכים מהבא באמת, לדרוש את פני ה'.

הלוא זה צום אבחרהו:

פתח חרצובות רשע - התר קשרי אגודות עצי העול המוכנים להטילים על צוארי העניים.

התר אגודות מוטה - שרי כתבי דין מוטיין. (ת"י)

הלא פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית - לחוס על הנאנחים והנאנקים כי תראה ערים וכיסתו ומבשרך לא תתעלם.

וכשחסרו כל אלה הופך יום התענית להיות להצגה כללית וחיצונית גרידא:

יום ענות אדם נפשו - יום שהאדם כופף את ראשו בהכנעה למטה כשיח הגומא והאגמון הנד בפני כל רוח מצויה - יום שעוטים האנשים תחפושת חיצונית של שק ואפר.

הלזה תקרא צום ויום רצון לה'.

ואשר על כן שומה וחובה על כל דורש ה' ומבקש פניו לנהוג על פי הוראת מלכו של עולם:

אם תסיר מתוכך מוטה - אם תסיר מלשונך אצבע מאשימה למול בעל ריבך

- אם תסיר מלריב עם רעך ותברך בדברי און ומחלוקת. - זהו סוד מרע.

ועשה טוב - ותפק לרעב נפשך בפיוס ובתחנונים (ב"ב ט:). - ונפש נענה ומצוערת תשביע.

ד.

השבת יכריז עם סגולה כי "קדש אלול", ואף שתמו הימים שפלצות תאחז כל שומע, מכל מקום בלב כל המתקדשים והמטהרים אל היכלי הישיבות והכוללים יזוע נים פנימי שיתרגש מקול השופר שהועבר במחנה: משה עלה למרום, והחלו ארבעים ימי הרצון והרחמים שבסופן אמורים אנו להתבשר ממרום שסלחתי כדברך ולשמוע את הבת קול שתזרזנו לילך ולאכול בשמחה לחמנו - כי כבר רצה ה' את מעשינו.

וגם השטן בהכירו את שגב ימים אלו משנן חרבות וחרצובות רשע וטומן פח יקוש לשלומי אמוני ישראל בשם "בכי-רעות" שכסוחר ממולח מי כמוהו יודע כמה הבערה לחלק וללהב יוצאת בימים טרופים מעין אלו.

מי האיש החפץ חיים ואוהב לדרוש פני עליון בימי רצון האמורים לבא עלינו לטובה להקדים ביום כיפור קטן ארוכה למכה ולהעמיק ולשנן את הפטרת יום הכפורים הגדול והאמיתי, לאמץ את כל הוראותיה וליישם אחת לאחת.

אז יבקע כשחר אורנו, וארוכתנו מהרה תצמח, אז נקרא והוא יתברך יענה, נשוע ויאמר הנני.

ואז נתענג על ה' שירכיבנו על במתי ארץ ויאכילנו נחלת יעקב כי פי ה' דבר.

דאתרא זצ"ל - שהלך בארץ לא זרועה והקים במסירות נפש עילאית את הישיבה הקטנה הראשונה שבטבריה, והשכיל לשאת על שתי כתפיו הן את ישיבת "פני יהושע" - כחמה - בראשית חכמה שבירושלים קרתא דשופריא והן את הישיבה הקטנה על כתפו ל"זכרון", ולנהל את שתייהן ביד רמה על פי עיניו ורוחו של אותו זקן הספון בחדרו ברח' ראב"ד שבבני-ברק, ומזרז ומכה במטה חובלים ובמקל נועם עד כמה גדולה החובה להעמיד ישיבות קטנות ולגדל את צעירי הצאן לצורבים ותלמידי חכמים.

סימטה אלמונית וירידה פלמונית בלא שם וחניכה אשר הביאה כל בחור וכל טוב אל בית ה', ושם תחת ידם של טובי תלמידי החכמים שעקרו מבתיהם וקבעו מושבם בעיר שימה חומתה לוטשו המרגליות והאבנים הטובות של טבריה העממית עדי נעשו למאורות ושובצו אחד לאחד בעטרות הישיבות המצוינות, והם רבבות (הגאון הר"ר) יוסף, והם אלפי מנשה חותנו שאלקא דרבי מאיר עינאו להעמיד את מוסדות זכרון מאיר מהגנים ותלמודי התורה, והמשך בישיבה הקטנה והכוללים שקול תורת האברכים ירון ויעלץ בהם.

וכך אט אט נשתנו פניה של טבריה וברבות הגדיים שנעשו תישיש קמו בתי תפארת ודור שני ושלישי של ברוך מבנים הקבועים בטבור הארץ, וכעבור ד"ך שנים - שבת קדש עקב תשפ"ו - לזכות להתפלל במנין ענק של כמאתיים איש - חניכי ובני הישיבות - ולשאת סביב עינים ולהודות לאיש אשר אלה לו - אנכי הרה. ראו בני האומרים צר לי המקום - גשה לי ואשבה.

ואכן לשוב ולעלות את החותם הנצב בראש הסמטה. רח' הרב שך, כי לו נאה - כי לו יאה. כי לו נתן נתן התורה לשון למודים לדעת לעות את יעף דבר, ולו פתח און ליקר ולהעריך את התפקיד המיוחל של הנחלת ומסירת התורה מדר לדור, ושעל זה כדאי ליתן הגו למכים והלחיים למורטים, ולהשריש ולהחדיר

בנערים הצעירים כי הליכתם בראש חוצות כשהם מעוטרים בכובעים וחליפות ובשבתות כשהם עטופים

בטליתות בלא כלימה ובשימת פניהם כחלמיש בלא ליבוש כי ה' אלקים יעזר לנו ומי ירשיענו.

והוא יושב ממקומו הזהב שבגן עדן ופניו מאירות ומענהו בפיו: הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם.

ואותו "אחד העם" אשר שכב עם אבותיו, ואין איש הזוכר את שמו [מלבד בעל הבינה המלאכותית] ולא נאה ולא יאה בהטעותו והתעיותו בכזביו להיות קודחי אש ומאורי זיקות וילך באור אש ובזיקות שבער על ידם נפשות והדיחם מדרך ישראל סבא, מיד בוראנו היתה זאת לו ולמרעיו שלמעצבה ישכבון בלא שיניחו שם או שארית.

וזאת נחמת כל ירא'ה הרוגשים בימים אלו וחשים מאוימים ומפוחדים מקול המון רשעים המאיים כשטף מים הזידונים. לאבד כל יקר ולהוליכנו חשכים ובלא נוגה, ועולה הקול בקצה המחנה כי [ח"י] שוא עבד אלקים ומה בצע כי הלכנו קודרנית מפני הקב"ה. יבטחו בשם ה' וישענו באלוקינו כי זו שעת המבחן המנובאת בפי מלאכי של שבתם וראיתם בין צדיק לרשע. (מלאכי ג ח')

חזקו ויאמץ לבכם בהבטחת מלכו של עולם: ואנכי - לא אשכחך כי חוקקים אנו על כפיו ויוציא וירחיק מעמנו את מהרסינו ומחריבינו, מלכים יהיו אומנינו אפים ארץ ישתחוו לנו וילחכו עפר רגלינו, וכולנו וכל יושבי ארץ יכירו וידעו כי קוי ה' לא יבושו והוא יריב את אויבינו ויושיע את בנינו.

ומי שכבדה עליו הציפיה והקווי מוזמן לנפוש בטבריה, למחות את זעת פניו מהחום הלוהט ולעמוד בפרשת הדרכים של סמטת הרב ש"ך ובית המדרש "חניכי הישיבות" השוקק חיים מבני ישיבות בין הזמנים [הכל ממוזג] המכריזים: צר לי המקום והדבקים באלקים חיים וצועדים עוז בדרכיה - דרכי נועם, ולא נוטים מנתיבותיה - נתיבות שלום, וכל זאת כי אלקי אבי בעזרי ויצילני מ"אחד העם" אשר למעצבה ישכב.

כי נחם ה' ציון, וישם טבריתה כגן ה', ששון ושמחה ימצא בה תורה וקול זמרה.

זכות העלון השבוע נודבה לזכות הר"ר יוסף דב זילבר שליט"א וב"ב - שיזכה לכל טוב הצפון לצדיקים